

ȘANTIERUL SIMERIA

BENJAMIN BASA

ÎN ANUL 1955, cu prilejul unor lucrări de terasament și de exploatare a unei cariere de balast, în hotarul vestic al orașului Simeria, lângă Săulești, pe locul numit « Coastă » a ieșit la iveală ceramica neagră, lustruită, cu caneluri (fig. 1 — 3), printre care și o urnă bitronconică. Printr-o cercetare de suprafață a fost identificată o așezare hallstattiană, răspândită pe o mare suprafață a terasei situată la 20 m deasupra Mureșului, în imediata lui vecinătate.

Întrucât așezarea era amenințată cu distrugerea, s-au inițiat săpături de salvare efectuate între 19 septembrie și 9 octombrie 1962. Lucrările au început prin executarea unor secțiuni dinspre extremitate spre centrul terasei.

În cele nouă secțiuni au fost scoase la iveală cantități considerabile de ceramică, chirpici, obiecte de inventar gospodăresc, arme, oase de animale, locuințe, gropi, descoperite în așezarea propriu-zisă, precum și o parte din necropola așezării. Grosimea stratului hallstattian este în medie de 60 cm sub stratul negru vegetal, într-un sol gălbui, așezat pe un strat nisipos. Cu excepția unei mici porțiuni din panta terasei și a unei gropi de reziduuri din secțiunea I, în care au fost găsite fragmente ceramice aparținând culturii Coțofeni amestecate cu ceramica hallstarriană, așezarea conține numai materiale hallstattiene. Predomină ceramica neagră lustruită și ceramica brună cu caneluri, cu proeminențe încercuite de caneluri, vase cu gura evazată, urne bitronconice, străchini, cești cu toarta suprainălțată, cu caneluri în ghirlandă (fig. 4—6). Alături de acestea s-a descoperit și o a doua categorie de ceramică, din pastă mai grosolană, cu pereții groși, poroși, de culoare cenușie, ornamentată cu briu alveolar și butoni crestați (fig. 7).

În secțiunea a III-a a fost dezvelită o parte dintr-un bordei, restul fiind distrus de excavator. Pe suprafața lui se aflau bucăți masive de chirpic cu amprenta materialului lemnos, vase întregi și greutăți de lut ars, precum și un pumnal de bronz în formă de frunză lobată, zvelt, cu o puternică nervură mediană. Minerul pumnalului este prevăzut cu găuri pentru niturile de fixare a plăselelor. Tot aici a fost găsit și un vîrf de săgeată din bronz, în formă de frunză lunguiață, cu nervură mediană pe ambele fețe (fig. 8).

Alte două bordeie au fost dezvelite în secțiunea VI. Unul fusese răvășit anterior, iar altul s-a păstrat mai bine. Bordeicul intact are dimensiunile de 3×3 m și o formă aproximativ rectangulară. Pe vatra lui făcîndu-se s-a găsit o mare cantitate de chirpici și ceramică neagră și brună. Sub stratul de chirpici, în colțul nord-vestic, s-a găsit o vatră de foc cu extremitățile încovoiate după forma pereților din colțul bordeiului. Chirpicul poartă amprente de pari și birne. Lîngă peretele nordic se aflau mai multe greutăți de lut ars, iar în porțiunea de lîngă vatră un strat gros de cenușă și arsură ce se întindea spre centrul bordeiului. Peste toată suprafața zăceau vase întregi sau fragmente de vase, iar pe

latura vestică erau două lespezi de piatră servind ca prag sau sprijin pentru usciorii de la intrare.

La periferia vestică a terasei au fost dezvelite șapte morminte, conținând schelete de adulți, cu inventar sărac, constând din câteva fragmente ceramice, în special buze de vase. Ceramica din morminte este din categoria fină, cu exteriorul negru, lucios, iar interiorul roșietic, uneori cu pietricele și cioburi în pastă. Scheletele zac la adâncimea

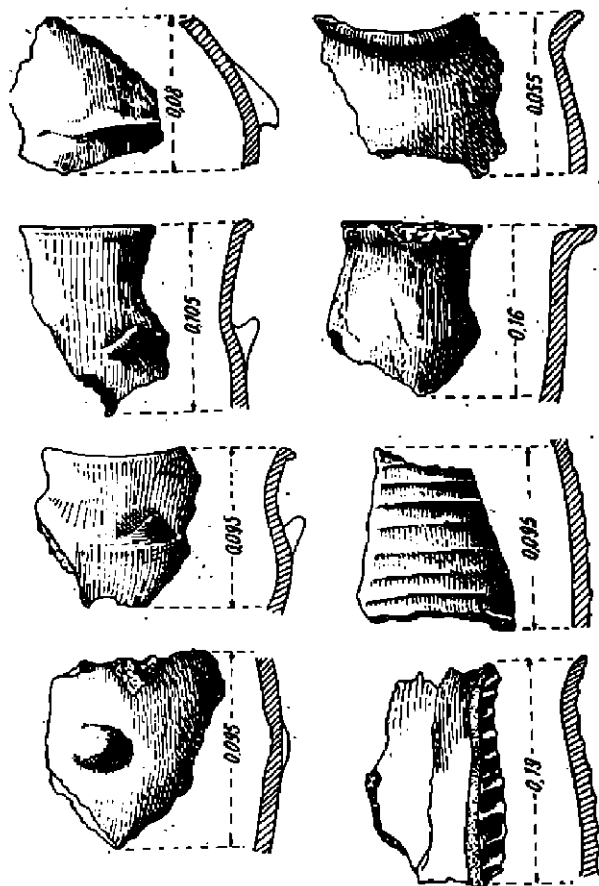

Fig. 1. — Simaria. Ceramica descoperită cu prilejul cercărilor de suprafață (1955).

de 60—80 cm fiind orientate pe direcția vest-est în poziția întins pe spate, cu brațele pe bazin. Unul singur era în poziție ghemuită pe partea stângă și deplasat. Mormintele s-au putut păstra destul de bine din cauză că zăceau direct pe patul nisipos, care a făcut ca apa să se scurgă repede. Un interes mai mare îl prezintă alt mormânt, descoperit lângă bordeiul din secțiunea VI. Acesta avea lângă craniu un vas întreg de lut, ars incomplet, în formă de clopot (Î. 16 cm, diam. guri 16 cm și diam. fundului 7 cm). La exterior, pereții de culoare brun-gălbuie sînt lustruiți cu stîngăcie, iar sub gură se află patru mici proeminențe conice așezate la distanțe egale (fig. 4/5).

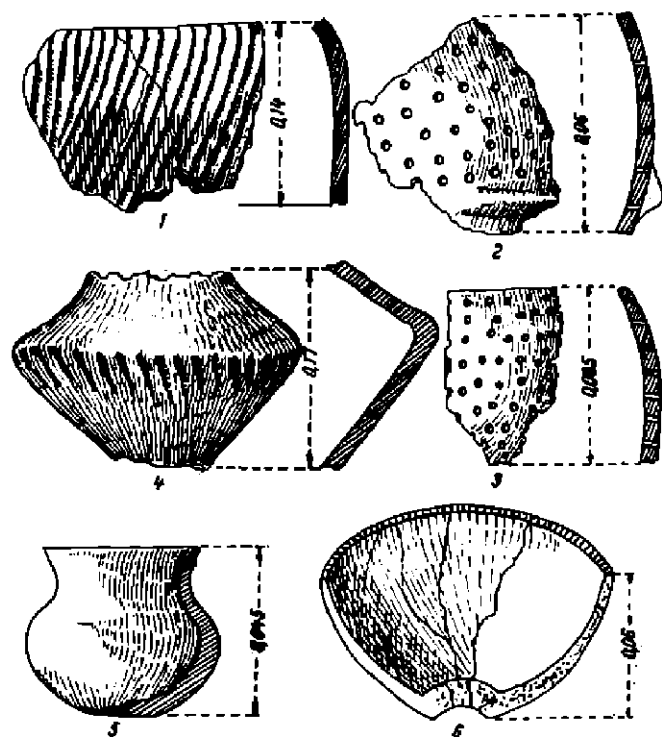

Fig. 2. — Simeria. 1, urnă bitronconică; 2-3 strecurătoare; 4-6, cești (1955).

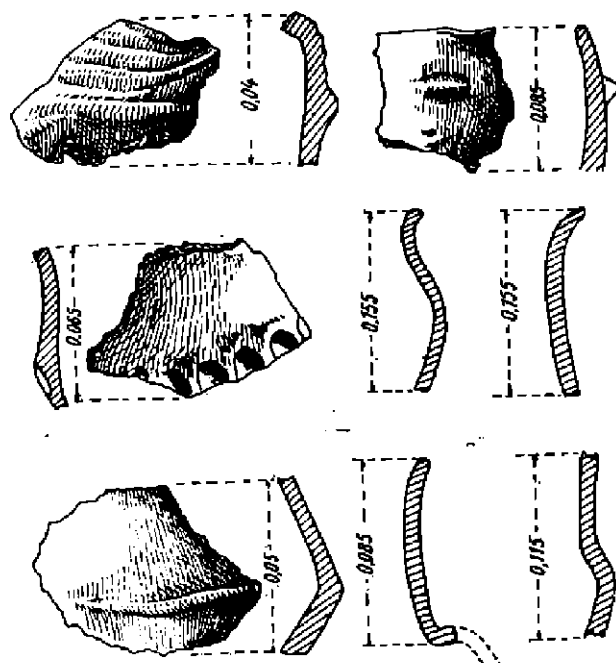

Fig. 3. — Simeria. Ceramici descoperită prin cercetări de suprafață (1955).

Fig. 4. — Simeria. Vase provenite din săpătură (1962).

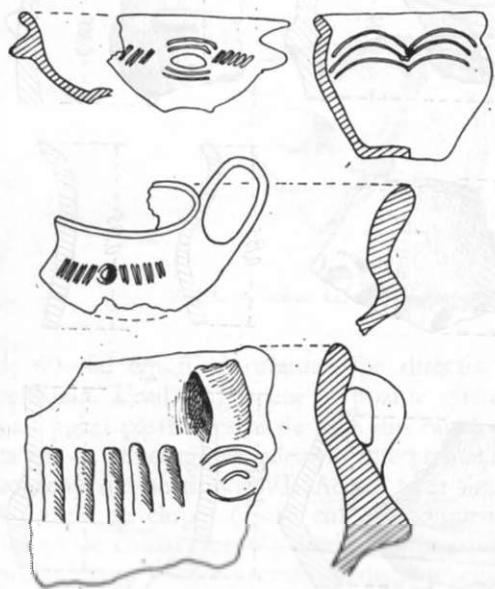

Fig. 5. — Simeria. Ceramica hallstattiană, cești cu proeminențe și caneluri (1962).

Materialele descoperite în așezarea de la Simeria sînt concludente în ceea ce privește posibilitatea datării ei. Cestile negre, lustruite, cu roarta suprainălțată, străchinile cu proeminențe și tortițe, cit și urnele bitronconice sînt caracteristice fazei hallstattiene timpurii A₁. Ornamentele alcătuite din caneluri în ghirlandă ori în zigzag sau înconjurînd proeminențele vaselor încadrează de asemenea ceramica din așezare în prima fază a

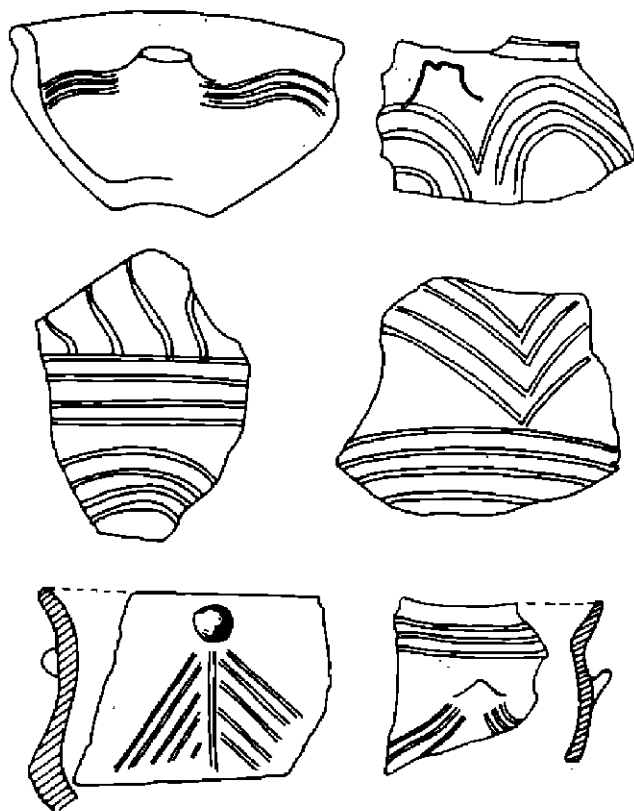

Fig. 6. — Simeria, Ceramică hallstattiană decorată cu caneluri și proeminențe (1962).

epocii fierului, cultura Pecica. În aceeași cultură se încadrează și pumnalul care prezintă analogii cu depozitele de la Pecica.

Varietatea și abundența ceramicii vădind elemente ce se leagă direct de sfîrșitul epocii bronzului, în special ceramica cu butoni, butoni crestați sau briu alveolar, continuînd cu ceramica « villanoviană » și sfîrșind cu vasele în formă de clopot și proeminențe, dovedește îndelungata dăinuire a așezării. Astfel, putem sesiza, alături de pregnantul caracter al perioadei Hallstattului timpuriu (Ha A₁), elemente care continuă pînă în faza Ha B, reprezentate prin unele forme, ca vasul în formă de sac cu caneluri, vasul cu butoni, în formă de clopot (fig. 4/5), sesizat și la Stoicani și la Birsești, tot într-un mormînt, și care aparține perioadei « prescitice »¹. Prin aceste elemente caracteristice Hall-

¹ *Materiale*, I, p. 194, fig. 13/5, morm. 6; *Materiale*, III, p. 221, fig. 1 și p. 223.

stăutului timpuriu de aspect transilvănean, aşezarea de la Simeria se leagă de celelalte aşezări din faza Ha B din Transilvania. În general, se observă că mai toate se înşiră de-a lungul riurilor, pe primele terase, la mici înălţimi, aşa cum sînt aşezările de la Bogata-Ranta², Drîmbar, Mediaş³.

Materialul ceramic găsit în morminte, deşi sărac, nu poate fi despărţit de ceramica din aşezare, fiind din aceeaşi categorie. Cu toate că în această perioadă predomină ritul

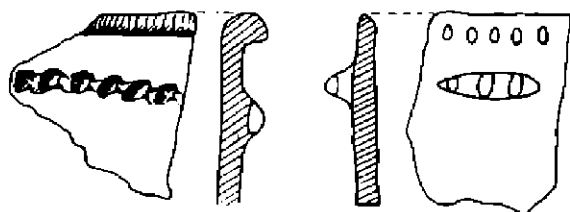

Fig. 7. — Simeria. Ceramică hallstattiană cu alveole, briu alveolar şi buroni crestaţi.

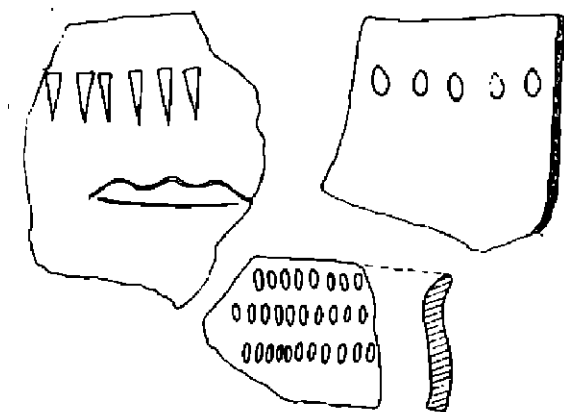
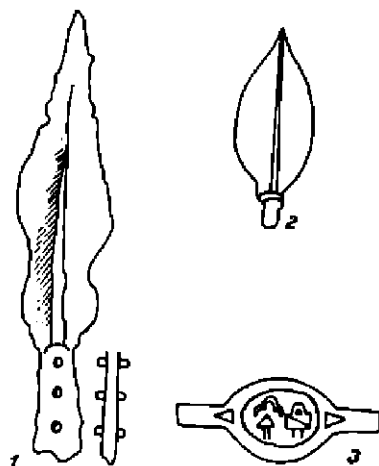

Fig. 8. — Simeria. 1, pumnal; 2, virf de săgeată din epoca hallstattiană; 3, inel prefeudal.

incinerăţiei, ţinînd seamă că tradiţiile fondului cultural mai vechi dăinuie pînă către sfîrşitul perioadei hallstattiene timpurii şi către cea următoare, şi în această perioadă se mai practică înhumarea.

Aşa după cum remarcă Dorin Popescu privitor la problema sciţilor în Transilvania, «...mormintele de înhumare din Transilvania pot fi considerate ca expresie a unui rit cunoscut dinainte de această provincie...»⁴. Acelaşi lucru este dovedit de altfel şi de alte morminte de înhumare «prescitice», care deşi puţine, totuşi nu lipsesc, la numărul lor adăugîndu-se şi cele de faţă. La Simeria se constată un puternic fond tradiţional local, tracic, o sinteză traco-iliră.

Tipul de vas în formă de clopot, aflat în mormîntul din apropierea secţiunii VI, îl întîlnim şi în mormintele «scitice» de la Simeria, descoperite de M. Roska⁵. Analogia

² Apulum, II, Cercetări şi săpături în judeţele Turda şi Alba.

³ I. H. Crişan, Noi cercetări arheologice la Mediaş, în Publicaţia Muzeului raional Mediaş, III, 1955—1956.

⁴ Dorin Popescu, Iarăşi problema sciţilor din Transilvania,

în SCIV, 18, 1967, 2, p. 338.

⁵ Roska Márton, Skita Sírok Piskirdi, în Dolg. Cluj, IV, 1913.

dovedește, cel puțin în ceea ce privește Simeria, că tipul este comun în cultura locală de la sfârșitul Hallstattului timpuriu, dar se întâlnește și în mormintele așa-zise « scitice » de aici. Aceasta dovedește că este vorba de o influență culturală reciprocă.

Așezarea hallstattiană de la Simeria a fost de lungă durată, în formă de sălaș, nefortificată, aparținând unei populații stabile locale, care practica îndeosebi creșterea animalelor, agricultura și pescuitul. Pentru elucidarea tuturor problemelor legate de această așezare este necesară continuarea cercetărilor.

★

În cadrul șantierului Simeria-Săulești, la locul numit « În vie » a fost cercetat un cimitir foarte dens, ale cărui morminte aglomerate și la mică adâncime ne duc la concluzia că este vorba de o adevărată hecatombă. Cu toate că mormintele apar aproape la suprafață (terenul fiind în pantă și spălat de apă), toate mormintele au orientarea vest-est. Necropola aparține unei perioade greu de precizat. Într-un mormint a fost găsită o țigă romană; în alt mormint, în care zăceau două schelete unul lângă altul, unul din schelete avea pe degetul mare al mîinii stîngi un inel de bronz, pe care sînt încizate două figuri umane stilizate (fig. 8/3). Alături se aflau cîteva piroane de fier. Mormintele, după cum ne-ar indica vag inelul, par a fi din perioada prefeudală.

★

Lîngă întreprinderea « Marmura », în terasamentul căii ferate, a fost surprins profilul drumului roman care se îndrepta spre nord-est, trecînd prin Simeria la Uroi (Petri), apoi pe malul drept al Mureșului, spre Germisara. În substrucție, drumul are bucăți de piatră de Uroi (augit-andezit) în dimensiuni de 30—40 cm, peste care s-a așezat un strat de pietriș. Suprafața este hombată, iar lățimea drumului este de 8,5 m.

LE CHANTIER DE SIMERIA

RÉSUMÉ

En 1955, à l'extrémité ouest de la ville de Simeria, sur une terrasse du Mureș, on a découvert de la céramique noire et brune, lustrée et cannelée, entre autres une urne bitronconique. Les recherches de surface ont découvert un grand établissement hallstattien.

En 1962 on a entrepris des fouilles de sauvetage, en exécutant 9 tranchées. On a mis au jour des huttes mi-enfouies et des tombes. La céramique de l'établissement — vases bitronconiques, à rebords évasés, écuellés, tasses à anses surélevées à guirlande de cannelures — appartient à la catégorie fine, noire et brune, lustrée, cannelée, où a décor de proéminences encerclées de cannelures. Une autre catégorie est ornée de bandes alvéolaires d'alvéoles et de boutons à encoches. On y a trouvé également des poids en terre cuite, un poignard en bronze, une pointe de flèche, des os d'animaux.

À la périphérie de l'établissement on a mis au jour sept tombes qui se remarquent par l'indigence du mobilier, à peine quelques fragments céramiques, à l'exception toutefois d'une seule où l'on a découvert posé près de la tête un vase d'un certain intérêt, en forme de cloche, et à décor de boutons (fig. 4/5).

Selon la céramique, cet établissement peut être encadré dans le Hallstatt de la haute époque (A1), civilisation de Pecica, mais en même temps on a pu saisir des éléments qui continuent jusqu'à la phase Ha B. Le matériel céramique des tombes, peu nombreuse, ne peut être séparé de celui de l'établissement, étant de la même catégorie. Le type de vase à proéminences (fig. 4/5) se retrouve aussi dans les tombes dites « scythiques », découvertes à Simeria par M. Roska. Ceci prouve qu'il

était courant dans la civilisation locale du Hallstatt primitif et que sa présence dans les tombes « scythiques », est le résultat d'une influence culturelle.

L'établissement de Simeria bien qu'à un seul niveau d'habitat, a été de longue durée. Les problèmes qu'il soulève imposent la continuation des recherches.

Dans le cadre du chantier de Simeria on a fouillé aussi une nécropole qui, selon les vagues indications offertes par une bague (fig. 8/3), date de l'époque préféodale. De même on a repéré le profil de la route romaine qui passait à l'ouest de la localité, vers Uroi (Petris) et vers Germisara, sur la rive droite du Mureş. Le subassement de cette route, large de 8,5 m et à surface légèrement bombée, est formé de blocs en augite-andésite de Uroi.

LÉGENDE DES FIGURES

- Fig. 1. — *Simeria*. Céramique découverte à l'occasion des recherches de surface (1955).
Fig. 2. — *Simeria*. 1, urne bitronconique; 2, 3, passoirs; 4–6, tasses (1955).
Fig. 3. — *Simeria*. Céramique découverte à l'occasion des recherches de surface (1955).
Fig. 4. — *Simeria*. Vase provenant des fouilles (1962).
Fig. 5. — *Simeria*. Céramique hallstattienne, tasses à proéminences et cannelures (1962).
Fig. 6. — *Simeria*. Céramique hallstattienne décorée de cannelures et de proéminences (1962).
Fig. 7. — *Simeria*. Céramique hallstattienne à alvéoles, à bande en relief et alvéolée, et à boutons à encoches.
Fig. 8. — *Simeria*. 1, poignard; 2, pointe de flèche de l'époque hallstattienne; 3, bague féodale.
-